

حجاب برنده و بازنده دارد؟

8 آذر 1401

برکناری رییس یک شعبه بانک در قم توسط معاون استاندار، به دلیل آرایه خدمات به یک خانم بی حجاب، فضای رسانه‌ای را مشغول خود کرد. اینکه آیا دستور مزبور امکان اجرا دارد، یا اصولاً مقام صادرکننده حکم، اهلیت صدور دستور را داشته یا نه موضوعی است فرعی. موضوع اصلی این است که چنین رخدادی در فضای این روزهای جامعه چه بازتابی دارد و افکار عمومی با آن همدلی می‌کند و آیا این موضوع کمکی به اجرای احکام شرع می‌کند یا نه؟

بعد از داستان فوت خانم مهسا امینی که پس از انتقال او به مقر نیروی انتظامی صورت گرفت، فضاسازی سنگینی علیه گشت ارشاد صورت گرفت و درخواست انحلال آن در سطح گسترده‌ای مطرح شد. برخی مسوولان ستاد امر به معروف و نهی از منکر و نمایندگان مجلس علیه آن موضع گرفتند و کار تا جایی پیش رفت که دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی اعلام کرد که هیچ مصوبه در مورد راه‌اندازی گشت ارشاد به تایید این شورا نرسیده است. از سوی دیگر، بحث‌هایی در مورد اینکه «حجاب واجب شرعی است» در برخی تریبون‌ها مطرح و عقب‌نشینی از آن به منزله عدول از احکام دین تلقی شد. در مقابل افرادی به فتوای نادرستی استناد کردند که الزام به رعایت حجاب را موجه نمی‌دانست. اما در عالم واقع چه اتفاقی افتاد؟

آنچه از مشاهدات میدانی برمی‌آید، این است که در برخی شهرها - عموماً شهرهای بزرگ - آن هم در برخی مناطق آن، بعضی خانم‌هایی که تا پیش از این روسری می‌پوشیدند علاقه‌ای بر تداوم آن نداشتند. هر چند این رفتار، اپیدمی و عمومی نشد و همچنان اکثریت بانوان، دست‌کم پوشیدن روسری را (ولو به شکل شل حجاب) ادامه دادند، اما در مورد همین اقلیت نیز سخت‌گیری‌هایی که از جانب پلیس و آمران به معروف و متدینین متداول بود، رعایت نشد و خانم‌های بدون روسری به راحتی علاوه بر معابر در رستوران‌ها و فروشگاه‌ها حضور یافتند.

این رخداد اگر مثلاً سال گذشته اتفاق می‌افتاد، قطعاً با واکنش‌های تند محافل مذهبی روبه‌رو می‌شد، اما این‌بار تقریباً (جز یکی، دو امام جمعه از جمله جناب آقای علم‌الهدی) حساسیت ویژه‌ای را برنینگخت. در واقع نوعی تساهل و رواداری به خرج داده شد و فضایی که می‌توانست با برخی دخالت‌ها متشنج شود، شرایطی نسبتاً آرام را پشت سر گذاشت.

ناگفته پیداست، آن بخش بسیار حداقلی که پیش از این نیز هنجارها را رعایت نمی‌کردند، هم‌اکنون نیز در مکان‌های خاص رفتار خود را ادامه می‌دهند، اما برخلاف انتظار، حجم هنجارشکنی‌ها افزایش نیافت. مشاهدات میدانی موید این نکته است.

حال یک پرسش پیش می‌آید که آیا نظام سیاسی و دینی عقب‌نشینی کرده و اصطلاحاً شکست خورده و در سمت مقابل افرادی که خواسته‌اند بی حجاب تردد کنند، پیروز شده‌اند؟

به نظر می‌آید چنین نشده. یعنی سیستم انتظامی با سماحت و رواداری، در برابر رفتار بدحجابی که قبلاً هم عملاً وجود داشته، موضع تند نگرفته و در سوی مقابل نیز ساختارشکنی قابل ملاحظه‌ای مشاهده

نشده است. سکوت معنادار محافل مذهبی به این رخداد نیز گرچه ممکن است به خاطر جو ناآرامی‌های اخیر صورت گرفته باشد، اما ادامه همین سکوت، کاملاً بخردانه بوده و موجب لجاجت و تحریک نشده است. نتیجه اینکه در عمل بانوان در سطح قابل قبولی حداقل‌های حجاب را رعایت کرده‌اند و بدحجابی و بی‌حجابی رشد غیرمتعارفی نداشته است.

به بیان دیگر، سیستم حکومتی اگرچه ممکن است ظاهراً عقب‌نشینی کرده اما بازی را برده و نتیجه را مال خود کرده است. از آن سوی نیز افرادی که دنبال [سبک زندگی](#) خاص بوده‌اند بدون آنکه دست به لجاجت بزنند به آن دست یافته‌اند. با این همه قطعاً نمی‌توان گفت این مساله پایان یافته و اصطلاحاً حل شده، بلکه فعلاً جمع شده است. به‌کارگیری روش‌های روادارانه می‌تواند آرامش کنونی را تداوم بخشد.

***محمد مهاجری/اعتماد 5363**